

Rambøll
Comte Bureau
Tante Randi

Mann om bord

Utvikling av samarbeidsmodell og
kommunikasjonstiltak for å nå og hjelpe
unge menn i utenforskap

Vi har jobbet med å finne ut av hva unge menn trenger og hvordan tjenesteapparatet og aktørene rundt må organisere seg og samarbeide om å møte mennenes behov.

Mann om bord

Prosjektet er initiert av Trondheim kommunes Enhet for psykisk helse og rus, NAV og Kirkens Bymisjon for å utforske nye måter å samarbeide omkring unge menn som faller utenfor. Arbeidet er finansiert gjennom Stimulabordningen. Rambøll, Comte Bureau og Tante Randi har bistått som leverandører i samarbeid med prosjektgruppen.

Kontakt

Kristin Nordaune
Trondheim kommune, Enhet for psykisk helse og rus
kristin.nordaune@trondheim.kommune.no

Turid Eidem Olsen
NAV Falkenberg
turid.eidem.olsen@nav.no

Ole Oxhøvd Svalesen
Kirkens Bymisjon
ole.oxhovd.svalesen@bymisjon.no

Kristian Dyrkorn
Rambøll
kid@ramboll.com

Halvor Skrede
Comte Bureau
halvor@comte.no

Tore Woll
Tante Randi
tore@tanterandi.no

Stimulab

Gjennom Stimulab skal Digitaliseringsdirektoratet og DOGA stimulere til offentlig innovasjon fra brukernes perspektiv. Ordningen støtter statlige og kommunale virksomheter som våger å tenke nytt om roller og systemer, og som er villige til å endre disse for å levere bedre tjenester til brukerne.

Innhold

1. Formål og bakgrunn
2. Prosessen
3. Unge menn i utenforskap
4. Hovedinnsikter fra intervjuene
5. Utfordringsbildet
6. Identifiserte mulige gevinster
7. Samarbeidsmodell
8. Praktisk gjennomføring
9. Læringspunkter fra utprøvingen
10. Rekrutteringstiltak
11. Animasjonsfilm
12. Mennenes erfaringer (lydklipp)
13. Veien videre

1. Formål og bakgrunn

Overgangen fra ung til voksen er en sårbar fase for menn

- Høy andel som ikke fullfører videregående
- Kompetanseskifte rammer tradisjonelle “mannsyrker”
- Økende andel ensomme
- Kulturelt skifte som treffer “mannsrollen”

Mange menn får ikke hjelp i tide eller den hjelpen de trenger

- Flere tjenestemottakere kommer inn i “systemet” etter flere år med utenforskap
- Flere tjenestemottakere går gjennom mange ulike tilbud før de får den hjelpen de trenger

Tilgjengelige tjenester og tilbud kan være uoversiktlige

- Det er ingen helhetlig oversikt over tilbud og tjenester, hverken for tilbydere eller mottakere
- Behovskartlegging skjer som regel hos de enkelte tjenestene og kan ikke benyttes på tvers

Mange menn vegrer seg for å ta kontakt med tjenestene

- Terskelen for å ta kontakt kan være høy
- Det kan føles nedverdiggende å be om hjelp
- Ofte er ikke hjelpen tilrettelagt for den enkeltes behov

1.1 Formål og bakgrunn

Overgangen fra ung til voksen mann er en sårbar fase i livet. Mange sliter med å finne ut av hva livet betyr for dem, enten det handler om forventninger til jobb, utdanning, forhold, mannsrollen, helse eller noe mer unikt for dem.

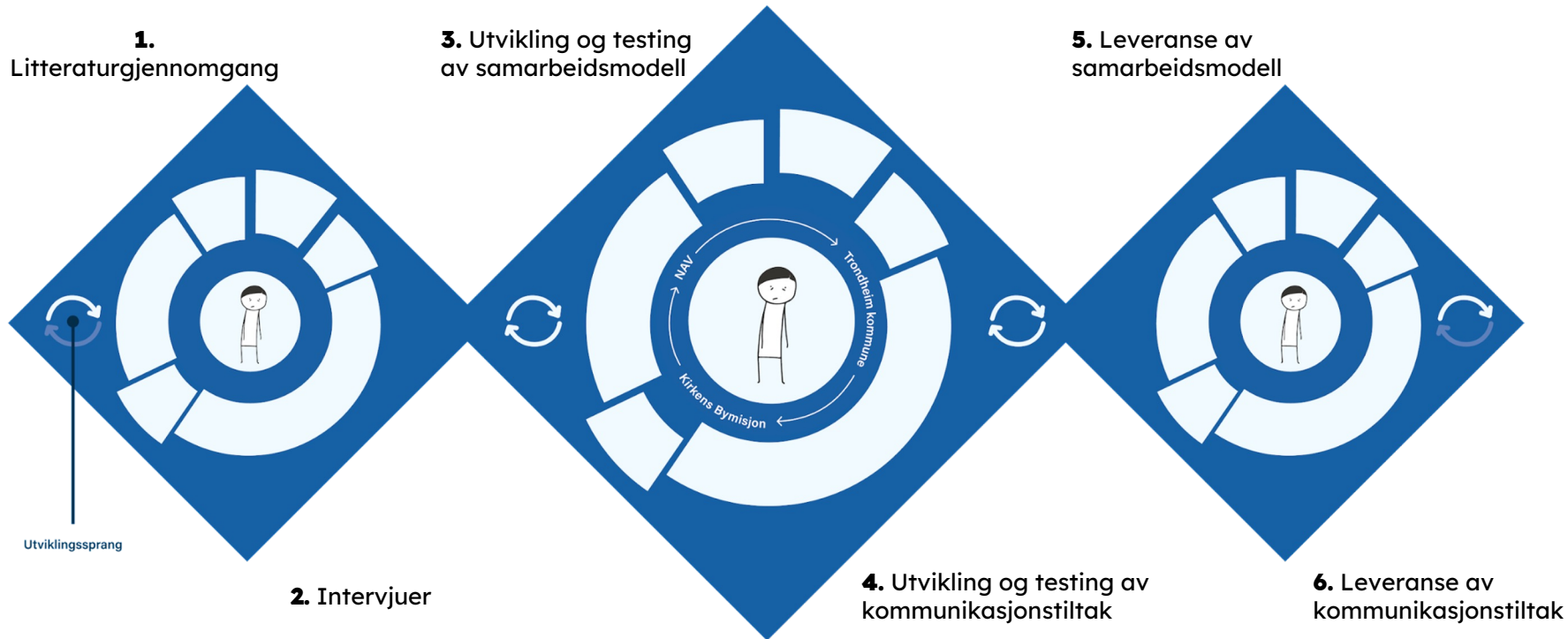
Det finnes tjenester og frivillige organisasjoner som er tilgjengelige for å hjelpe menn i denne perioden, men av ulike årsaker så er det ikke alltid at den hjelpen kommer i tide eller tilbyr den hjelpen man trenger.

Terskelen for å ta kontakt kan være høy, det kan føles nedverdiggende å gå gjennom en prosess for å motta hjelp man føler at man ikke burde trenge og ofte er ikke hjelpen tilrettelagt for den enkeltes unike behov selv etter at man har gått gjennom prosessen. Alle disse utfordringene er med å gjøre denne perioden av livet ekstra vanskelig for mange menn og kan innebære redusert livskvalitet både på kort og lang sikt.

Vi har iverksatt et prosjekt der de unge mennene i sårbare livsfaser står i sentrum. Det handler om å finne ut av hva som trengs og hvordan tjenesteapparatet og aktørene rundt må organisere seg og samarbeide om å møte deres behov. Denne utfordring kan ikke løses av noen tjeneste alene, så dette er et tverrsektorielt prosjekt hvor Trondheim kommune, NAV og Kirkens Bymisjon er samarbeidspartnere. De har fått med seg Comte, Tante Randi og Rambøll, og sammen skal vi prøve å finne løsninger som kan være med å redusere opplevelsen av utenforskap i en vanskelig livssituasjon.

Målet er å styrke menn i overgangen fra ung til voksen. Vår ambisjon er at menn skal få tydelige tilbud om hjelp, å senke terskelen for å ta kontakt, samt at hjelpen skal være tilpasset den enkeltes behov. På systemnivå vil vi at prosjektet bidrar til mer sammenhengende og sømløse tjenester på tvers av aktørene.

2. Prosessen

2.1 Prosessen

Prosjektet har vært organisert etter en “trippel diamant-tilnærming”, hvor vi først har jobbet med å utforske en problemstilling (vi “åpnet”) før vi prioriterte eller tok beslutninger (vi “lukket”). De tre diamantene har representert tre faser: kunnskap, utvikling og testing. Til slutt har vi evaluert arbeidet opp mot identifiserte ønskede gevinster som prosjektet har forsøkt å realisere.

Kunnskap: Litteraturgjennomgang

- Vi har gått gjennom relevant litteratur og og statistikk om utenforskap i Norge og sammenlignbare land og spesifikt menn i utenforskap (se 3.3 Referanser)

Kunnskap: Intervjuer

- Vi har gjennomført intervjuer med de mest sentrale tjenestene omkring unge menn (NAV, EPHOR, Kirkens Bymisjon, SIT), Trondheim kommune og ledende fagpersoner på feltet (NORCE, RKBUE)
- Vi har gjennomført intervjuer med 10 unge menn som er eller har vært i målgruppen

Utvikling: Samarbeidsmodell

- Vi har brukt materiale fra intervjuene til å skissere eksisterende samarbeidsformer og brukerreiser
- Vi har sammen med tjenestene utviklet en ny modell for hvordan de kan samarbeide omkring et fåtall unge menn

Utvikling: Kommunikasjonsmaterieil

- Vi har brukt litteraturen og intervjuene til å utvikle budskap og identifisere kanaler som er relevant for målgruppen
- Vi har produsert utkast til animasjonsfilmer, plakater og innlegg på sosiale medier

Testing: Samarbeidsmodell

- Vi har testet ut samarbeidsmodellen med et utvalg unge menn i målgruppen over 5 måneder
- Vi har hatt faste møter med tjenestene for å dokumentere erfaringer og blitt enige om nødvendige justeringer underveis

Testing: Kommunikasjonsmaterieil

- Vi har testet kommunikasjonsmaterieilet på målgruppen, hvor de har blitt bedt om å reflektere sammen med en bekjent på opptak som vi deretter har gått gjennom (“Slabberas”)

3. Unge menn i utenforskap

Andelen unge NEET i Norge ligger på mellom 6–10,7% og 7 av 10 norske NEETs er i situasjonen av “ukjente årsaker”

Menn i utenforskap preges særlig av noen utfordringer

- Hyppig flytting i barndommen
- Offer for mobbing
- Psykiske lidelser
- Opphold hos barnevern
- Tilknytningsskader fra barndommen
- Lavt selvbilde
- Lite håp for fremtiden
- Isolasjon og ensomhet
- Rusutfordringer
- Mangel på mestring

Det å falle utenfor er derimot ikke nødvendigvis en ekstrem eller unormal situasjon. To av tre nordmenn opplever minst en periode som NEET mens de er mellom 15 og 23 år. En gjennomsnittlig slik periode er 17 måneder med, mens medianlengden er 12 måneder.

Informanter beskriver det som “veldig enkelt å falle ut av skolen.” Det var ingen spurte om hvorfor de sluttet å møte opp og ingen som ga dem informasjon om tilgjengelige tjenester de kunne oppsøke.
møte mennenes behov.

3.1 Unge menn i utenforskap

Andelen unge NEET i Norge ligger på mellom 6–10,7% (1). Dette er lavere enn gjennomsnitt for EU-landene, men mens arbeidsledige utgjør den største kategorien i de andre landene, kjennetegnes norske NEETs av at årsaken ikke er kjent. Dette gjelder 7 av 10 norske NEETs, som ikke arbeider eller studerer og heller ikke er på utkikk etter arbeid. Denne gruppen står nærmere langvarig eksklusjon enn de arbeidsledige, og er ikke i jevnlig kontakt med offentlige tjenester (OECD, 2018).

Målgruppen preges av hyppig flytting, mobbing, psykiske lidelser, opphold hos barnevern, tilknytningsskader fra barndommen, lavt selvbilde og lite håp for fremtiden. Flere i målgruppen opplever også isolasjon og ensomhet, særlig romantisk/sekseuell ensomhet. Andre faktorer som går igjen er rus og mangel på mestring. (3, 4, 5, 6, 7, 8, 9)

Det å falle utenfor er derimot ikke nødvendigvis en ekstrem eller unormal situasjon. To av tre nordmenn opplever minst en periode som NEET mens de er mellom 15 og 23 år. En gjennomsnittlig slik periode er 17 måneder med, mens medianlengden er 12 måneder. (2)

Prosjektet har intervjuer flere unge norske menn. Utfordringene deres startet ofte på ungdomsskolen eller VGS. Flere pekte også på utfordringer som gikk tilbake til tidlig barndom. En sammenligning av forhold i skolene i OECD-land i 2014 fant at elever i Norge måtte vente lengre før de ble identifisert med behov og fikk motta særskilt undervisning. Andelen elever som fikk særskilt undervisning økte i løpet av barne- og ungdomsskolen, noe studien argumenterer for som en indikasjon på at norske skoler ikke er flinke nok til å identifisere behov hos unge elever. (10)

Informantene forteller videre om hvor lite oppfølgingen det var fra skole og offentlige tjenester av de som droppet ut på videregående. De som ikke fullførte skolen beskriver det som “veldig enkelt å falle ut.” Det var ingen som tok kontakt, ingen som spurte om hvorfor de sluttet å møte opp og ingen som ga dem noe informasjon om tilgjengelige tjenester de kunne oppsøke. På dette tidspunktet er de mellom 16 og 19 år og deres kunnskap om offentlige tjenester er stort sett begrenset til NAV og DPS. Selv blant de som var i kontakt med offentlige tjenester på dette tidspunktet beskriver valget om å ikke fullføre skolen som et de tok helt uten spørsmål fra noe hold.

3.3 Referanser

1. Tonje Fyhn, Rebecca Lynn Radlick, Vigdis Sveinsdottir, Rapport 2-2021, NORCE Helse
2. Tor Morten Normann, Arve Hetland, 2021, Rapport, SSB
3. Torhild Grevskott, Masterstudie i Psykisk helse 2018 NTNU, Fakultet for medisin og helsevitenskap
4. Reform (2022), Incels i Norge
5. Grevskott (2018), Unge menn og utenforskap: Erfaringer og tanker når man står utenfor mestringsarenaer som skole og jobb
6. Fyhn, Radlick & Sveinsdottir (2021), Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET)
7. Bufdir (2022), Fra skole til voksenliv
8. Storingsmelding 32 (2020-2021): Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnslivet
9. Normann & Hetland (2021) Unge som faller utenfor og deres inntektsutvikling
10. OECD (2014), Youth not in employment, education or training (NEET)

4. Hovedinnsikter fra intervjuene

“Jeg ønsker å klare meg selv”

- Mennene har en negativ oppfatning av å “opsøke NAV” og har lite tro på at å be om hjelp vil føre til en bedre situasjon.

“Jeg synes det er vanskelig å forstå systemet”

- Mennene synes det er vanskelig å navigere i «systemet» og opplever å ikke bli sett og hørt når de først tar kontakt.

“Jeg klarer ikke å nytte meg av tjenestene”

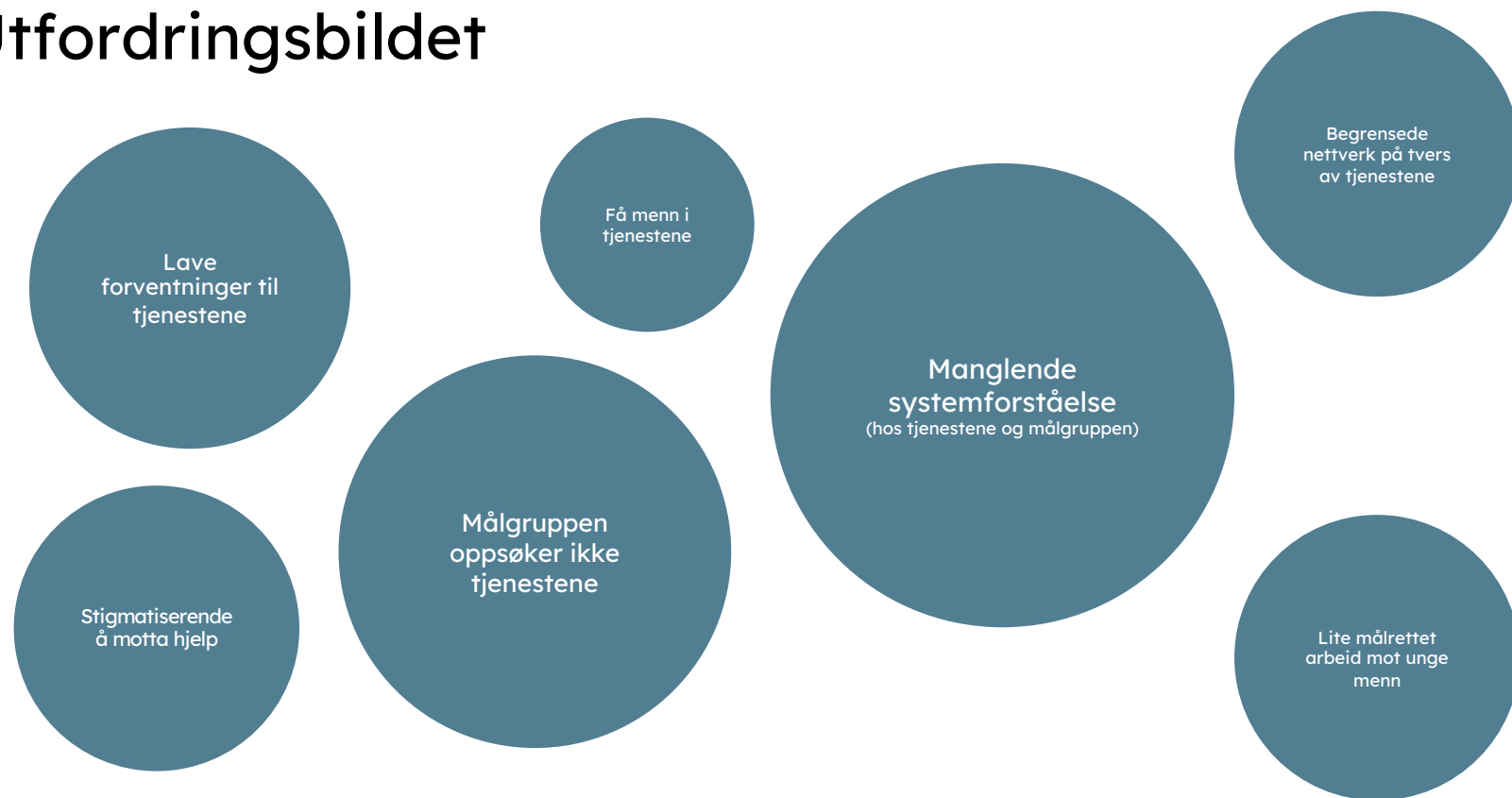
- Mennene opplever at tjenestene ikke er tilpasset deres behov og at konsekvensene ved å ikke møte opp er urimelig store.

“Jeg skulle kanskje tatt kontakt tidligere”

- Mennene erkjenner at de har ventet lenge med å ta kontakt, men opplever også at det tar lang tid før de får et tilbud som hjelper dem.

5. Utfordringsbildet

6. Potensielle gevinster

Kort sikt

Lang sikt

Målgruppe

Flere hjelpetiltak er persontilpasset og skreddersydd til den enkeltes behov

Flere menn oppsøker hjelp i en tidligere fase

Bedre forståelse for tjenestesystemet

Mindre motstand mot å ta kontakt med NAV

Flere opplever mestring og mening

Økt tro på at tjenesteapparatet er allierte

Tjenester

Bedre kunnskap om menneskes behov

Økt kompetanse om innovasjonsmetodikk, tjenstedesign, systeminnovasjon og eksperimentering

Effektive samarbeidsformer på tvers av sektorer

Gjensidig læring på tvers av tjenestene

Lavere terskel for å få tak i hverandre på tvers av tjenestene

Unngå unødvendigheter i oppfølgingsløpet

Samfunn

Flere gis hjelp i andre former og på andre arenaer

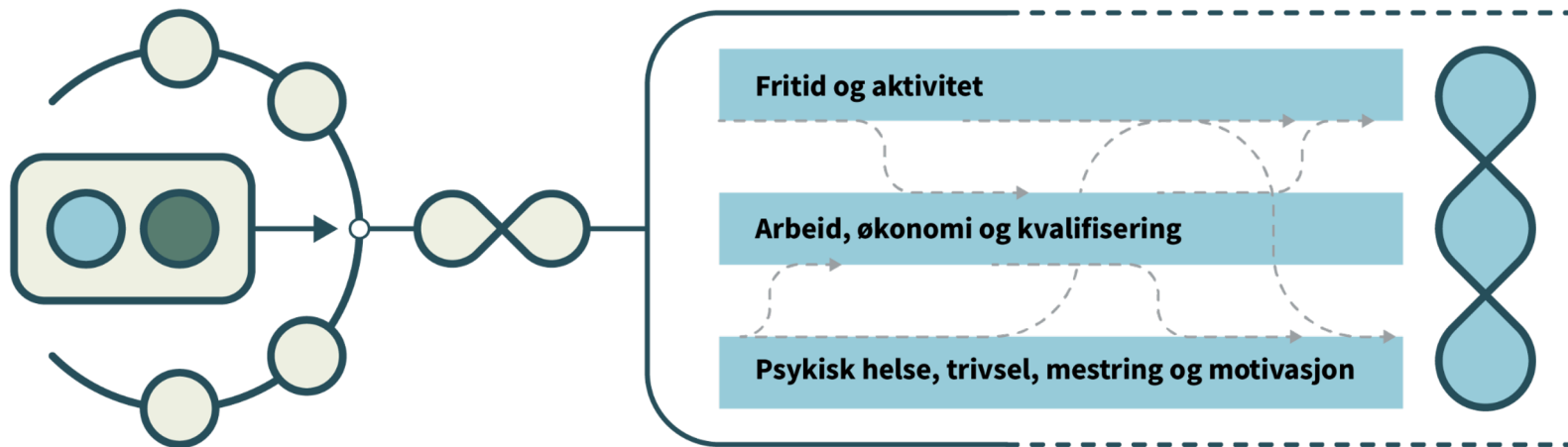
En enklere vei inn i systemet og et møte med noen som hjelper med å navigere veien videre

Færre menn i utenforskap

Færre menn er langvarige brukere av offentlige tjenester

Et mer inkluderende samfunn

7. Samarbeidsmodell

Mannen i sentrum
Felles kartlegging / felles møte
Valg av kontakt
Mannens behov og mål

“Mann velger tilbud”
Oppfølging

Relasjon opprettholdes
Tiltak og tilbud tilpasses mål og behov

9.2 Hva som har vært utfordrende

1

Rekruttering,
både
identifisering og
gjennomføring av
første møte

2

Få deltakerne til
å møte opp,
krever mye
oppfølging og å
strekke seg langt

9.3 Oppnådde gevinster så langt

Tydelige gevinster på tjenestenivå

- I løpet av prosjektperioden vurderes det i lagene og prosjektgruppen å være oppnådd gevinster på tjenestenivå i de tre virksomhetene
- Prosjektgruppen har fått økt kompetanse i innovasjons- og utviklingsarbeid
- Det er innført en konkret endring i hvordan lagene (ansatte fra de tre virksomhetene) møter de unge mennene og hvordan de arbeider sammen
- De har lært mer om målgruppen unge menn og om hverandres tjenestetilbud
- Det er etablert relasjoner som de bygger videre på og som gir mer effektivt samarbeid på tvers av tjenestene

Gevinster som skal følges opp

- Det er behov for å få mer erfaring, kunnskap og “data” med flere unge menn over lengre tid for å dokumentere flere gevinster
- Det er gjennomført systematiske før-målinger på individnivå for målgruppen som skal følges opp med etter-målinger
- Det er en antakelse om at man gjennom raskere “samtidige tjenester” oppnår betydelig besparelse i tid sammenlignet med ordinært forløp der man går gjennom en tjeneste ad gangen
- Den samtidige hjelpen antas også å ha en vesentlig betydning for nytten av tjenestene, de unge mennenes utvikling og dermed også for mulige besparelser i offentlig forbruk på sikt

10. Rekrutteringstiltak

Samarbeid med eksterne

- Fange opp personer som er i ferd med eller har falt utenfor
- F.eks. OT-tjenesten, andre tjenester, organisasjoner og skoler

Nettside for tilbudet

- Fungerer som portal for tilbudet
- Rettet mot både målgruppen og tjenesteapparatet
- Ikke “brandet” som NAV/EPHOR/KB, men tydeliggjør prosjektet Mann om bord

Fysiske plakater

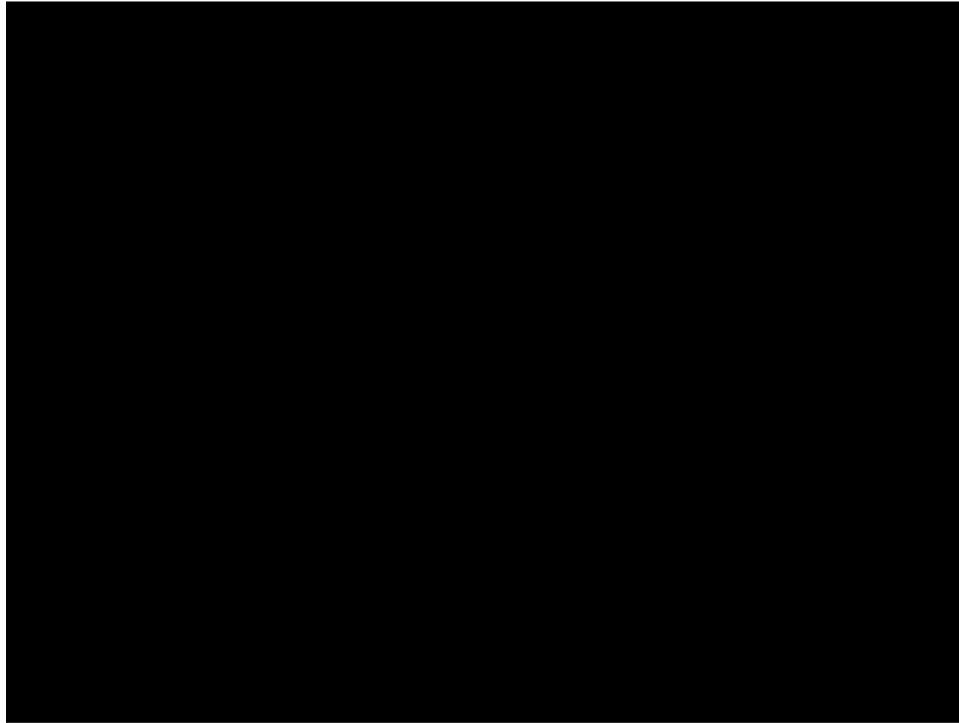
- På skoler, legekontorer, kommunale tjenester

Poster på forum og sosiale medier

- Reddit, Instagram

13. Animasjonsfilm

14. Mennenes erfaringer

Jeg føler at jeg blir sett, og at jeg blir hørt. Det er en god start på noe jeg håper blir bra.

13. Veien videre

Forankring

- Videreføre arbeid med forankring i virksomhetene
- Videreføre prosjektorganisering med styringsgruppe og prosjektleder

Finansiering

- Fortsette arbeidet med å sikre ekstern finansiering
- Vurdere muligheter for å sikre videre finansiering i årets budsjettprosesser

Spredning

- Rekruttering av nye deltakere ved å spre film og hjemmeside og dele erfaringer med andre deler av tjenestene og frivilligheten
- Utvide med minst ett nytt lag for å berede grunnen for skalering og kapasitet til å ta imot flere menn

